1608

DEO OPTIMO MAXIMO UNI ET TRINO, VIRGINI DEIPARÆ, ET SANCTO LUCÆ, ORTHODOXORUM MEDICORUM PATRONO.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS MANE DISCUTIENDA IN SCHOLIS MEDICORUM, DIE JOVIS XXV. FEBRUARII MDCCXVII.

M. JOANNE-CLAUDIO-ADRIANO HELVETIUS, Medico Regis ordinario, è Regiâ Scientiarum Academiâ, Doctore Medico, Præside.

An largiorem semper exigit Kinakina cibum?

VITA est jugis cum morte colluctatio. Tantus fit indesinenter partium corporis tum fluidarum tum solidarum effluxus, ut brevi corruiturum esset corpus, nisi aliundè jactura hæc resarciretur. Ideò providentiâ naturæ excitata fames sollicitat ad cibos sumendos, qui miris modis elaborati decedentis substantiæ vicem obeunt. Quodnam cuique alimentum conveniat, non sola consuetudo, non solus gustus, non solæ assumendorum vires seorsim indicant, sed hæc omnia simul juncta certiorem regulam sufficiunt. Error cavebitur si naturarum, substantiæ, qualitatis alimentorum, temporis & ordinis assumendorum maxima habeatur ratio. Hoc effatum à vero non prorsus abludit: *omnia sana sanis*; modò copiâ non peccetur, aut non repugnet frustra sollicitatus stomachus. Attamen qui, luxuriâ potiùs quàm necessitate ductus, nullis sese legibus obligat, quantumvis sit firmâ valetudine, seriùs ociùs intemperantiæ pœnam luet. At præsentiora & graviora impendent ægris mala, si accurata diætæ norma non servetur: in victu enim peccatum sæpius frangit salutaria naturæ morborum medicatricis conamina, atque remediorum morbos debellaturorum vires infringit. Utinàm liceret omnimodâ abstinentiâ morbos aggredi, brevi rediret sanitas, sed votum est, non artis præceptum: Vasorum enim inanitiones ad summum perductæ periculosæ. *Hippocr. aphor. 3. sect. 1.* Igitur danda alimenta, eâ tamen adhibitâ moderatione, ut dum vires fulcire animus est, morbus ejusque causa non adaugeantur, neque remedia suo priventur successu. Vix aliâ de causâ in febribus intermittentibus saluberrima antidotus frequentissimè spem Medicorum fallit, quàm quòd post singulas ejus doses vulgi præjudiciis obsequendo cibus oggeratur largior.

FEBRES intermittentes gignit fermentum quoddam acidum, non modò è primis viis manans, sed è sanguinis sinu præsertim scaturiens. Illius vi sanguinem primò densari indicant harum febrium prodromi, pulsus parvus, frigidæ partes, pallida cutis, ungues labiaque livida, fidem faciunt horrores, quos excitat serum è sanguine expressum & membranas vellicans. Hæc sanguinis densatio rectè deducitur ab humoribus acidis, crudis & indigestis, quorum scaturiginem ab alvo repetendam esse indices sunt nauseæ, ructus, vomitus, borborygmi, ventris tensio incipiente paroxysmo, atque etiam hujus citior invasio, si paulo antè cyathus frigidæ propinetur. Idem suadet curatio, quæ vulgò absorbentibus, amaris aut etiam catharcticis perficitur. Verùm inspissatus sanguis repetito circuitionis motu iteratâque partium oscillatione attenuatur, explicantur partes sulphureæ, evolvuntur salia, eoque major fermentatio exurgit, quò sunt copiosiores idoneæ ad fermentandum particulæ, calor urens nascitur, sanguis turget & cunctatur in angustioribus vasis, unde dolores partium, somnus, deliria, motus convulsivi. Hæc molestiarum plena symptomata post aliquot horas, quasi finitâ tragœdiâ, evanescunt, recursura tempore suo. Sed unde novæ accessiones? Quærenda causa in sanguine, febrile scilicet fermentum quod in cruoris sinu aliquandiu, placidum quidem, sed non innoxium, reconditur. Hoc turbantur liquores, fluidum è glandulis ventriculi stillans depravatur, bilis, succus pancreaticus, eodem velut aurâ contagiosâ afflati, hanc chylo communicant. Jam depravato chylo crescit fermentum febrile, ampliùs exaggeratur assumptis tunc alimentis copiosioribus. Multiplicati fermenti particulæ tenuiores citiùs evolvuntur proximæ accessionis autores. Quæ verò crassiores sunt, latent sopitæ, donec stato temporis intervallo evolutæ novum generent paroxysmum, si quolibet die, febrem quotidianam: si alternis diebus, tertianam si interpositis duobus, quartanam daturæ. Ut ampliùs non fiat rediviva febris, idonea adhibeantur remedia, congruens præscribatur diæta, junctis ambo viribus rem conficient. Efficaciæ solius remedii nimiùm credere fallax est, neglecto enim victu scopum non attingent remedia etiam potentiora.

INTER auxilia domando febrili fermento idonea cæteris palmam præripit cortex Peruvianus. Parte terrestri absorbet eò potentiùs acida febrilia in primis viis contenta, quò accuratior est illius poros inter & particulas hujus fermenti proportio: crudas adhuc evolvit, evolutas sic absorbet, ut mixtæ cum sanguine jam non valeant ipsius motus perturbare. Non minùs efficaciter agit in fermentum febrile sanguini permixtus, alio quàm ore commeatu, ut fidem faciunt enemata ex decocto Kinækinæ feliciter præscripta; parte enim suâ volatili & sulphureâ motum auget, attenuat, dividitque liquores crassiores, extricat heterogenea & ad exitum disponit, unde nonnunquam primo usu catharsim movet, urinas pellit, sed præcipua ejus virtus est diaphoresim excitare, quâ sensim sine sensu eliminantur fermenta sanguinis febrilia. Istam vim Kinækinæ diaphoreticam ostendunt tum ejus sapor, tum omnia quæ post ejus usum apparent phænomena. Is sapor amarus est; partes sulphureas carpit, liquores crassiores dividit attenuatque, & non secùs ac alia ejusdem saporis remedia fluiditatem sanguinis tuetur; illius ope lactis acorem anteverti experientia demonstrat; sal volatile, quo turget, in eo vim arguit diaphoreticam. Idem ostendit ab illius usu pulsus ægrorum frequentior, etiam die intermissionis febrium tertianarum, cutis admodum humida & mollis, nocturnus sudor atque uberior ægrorum calor. Si Kinakina paroxysmum proximè sequentem non cohibeat, hic nonnunquam est solito intensior, & undequaque effluit sudor non antè visus. Ubi immodicus est illius usus, de calore conqueruntur ægri, præsertim in pectore, humor per pulmones exhalans (par est enim Diaphoresis pulmonum atque cutis) salsior eos vellicat & quasi urit, unde tussis sicca, vel ubertim generatus glandulas ingurgitat & distendit, atque ita comprimuntur vasa sanguinea, moras nectit sanguis, hinc calor intensior difficilisque respiratio. Ægrorum Kinækinæ ope ad sanitatem tendentium vegetior est appetitus, quod liquoris in ventriculum depluentis salia magis esse evoluta significat; solito minor est ad somnum propensio. Quidquòd immodicus Kinækinæ usus inflammationes nonnunquam excitat. Hæc omnia vehementiore fermentationis motu sanguinem cieri manifestè significant. Fermenta febrilia ligari cortice dissuadent memorata symptomata, quin & sapor amarus. Recurrit nonnunquam post aliquot hebdomadas febris? Accusandus parcior medicamenti usus, vel error circa res non naturales, alimenta imprimis, aut aëris temperies austrina & pluviosa: tunc enim diaphoresis segnior occlusis meatibus cutis. Post aliquot menses revertitur? Causa est eadem quæ primò intulit. Commentum est fingere fermentum febrile à corticis compedibus solutum.

IMPURA corpora quò plùs nutriveris, eò magis læseris, *Hippocr. aphor. 9. sect. 2.* Ne ergo nimius sis in præscribenda diæta ægrorum febre intermittente laborantium. Ingesti copiosiùs cibi Kinækinæ efficacitatem plurimùm infringunt, illorum nonnisi imperfecta est coctio. Fermentum febrile in primis viis luxurians, suam ipsis confert indolem. Sicque hujus augetur potentia, & multiplicatur acidum. Chylo crudiore & acidiore sanguis incrassatur. Febrilium fermentorum proventus est uberior, eaque tenaciùs irretiuntur & vix per glandulas cutis possunt eliminari. Ita vim medicamenti eludunt, ut incerta aut tardior admodum evadat curatio. Ne tamen omnibus ægris cibus interdicatur; iis convenit tantùm tenuis diæta, quibus inter paroxysmos non intermissio, sed remissio solùm est. In his nihilominùs convenit Kinakina, modò bellè vacuatum sit corpus ἐπαφαιρήσει, & purgatione ita remissio longior, si secùs factum, brevior: eadem instituenda diæta in febre tertiana duplici. Breve enim est temporis spatium inter paroxysmos, quod nec justam medicamenti quantitatem, nec uberius alimentum admittit: est tamen in istis febribus, ubi aliqua ciborum necessitas incumbit: cum nempe Kinakina intestinorum canalem præterlabitur æquo citiùs; cortex enim sincerus intestinis commissus pungit citatque magis alvum, inde inutile remedium: è contrà alimentis consociatus tardè descendit, humores crudos morando mitigat, atque commodè per lactea subeundo sanguinem suâ tincturâ imbuit, sed longè tutiùs res peragetur, si cortici opii momentum adjiciatur. Hâc mixturâ non modò intestinorum sensus imminuitur, sed Kinækinæ adaugetur vis diaphoretica: eodem sufflamine uti licet in tertianis & quartanis, ubi salina sanguinis crasis est, ubi fervidior facilè spumat; tunc Kinækinæ solius copulâ acueretur magis atque incitaretur. Hâc industriâ multa præcaventur incommoda, fibrarum nimia contractio, pororum constrictio, incitatior sanguinis motus, secernendorum suppressa transcolatio, caloris augmentum, atque febris intensior. In febribus tertianis aut quartanis nihil vetat alimenta solida concedi; ea enim est inter paroxysmos intermissio, ut sufficiens Kinækinæ copia possit præscribi, quâ chyli vitium emendetur, & fermenta febrilia extinguantur. Ne tamen quorumlibet ciborum usus permittatur, eligendi concoctu faciliores. Hos tamen inter singulas doses non sit semper religio præscribere, ubi non appetit stomachus, nec de calore conqueruntur ægri. Pluries antidoto uti licet non assumptis cibis, dum scilicet nihil indicat sanguinem vehementiore motu cieri, saliaque magis extricari, cùm cibi non sint ad vim Kinækinæ augendam, sed ad frænandam utiles.

IMMERITO culpatur parcior diæta, ubi est Kinakina inefficax, vel ab illius usu deteriora fiunt morbi symptomata. Mali causa est ut plurimùm imprudens remedii exhibitio; si continens sit febris, nullâ notatâ remissione, aut exacerbationis distinctâ vicissitudine; si intermittens, sed maligna; si redundent in sanguine pravi humores; si sanguis siccior fervidiorque sit, aut partibus tenuioribus spoliatus; si quæ pars obstructione, inflammatione aut abscessu tentetur, à Kinakina abstinendum. In febribus enim continuis jam vehementior intestinus sanguinis motus, cortice exhibito, concitatur adhuc, illiusque acceleratur circuitus, unde humores præterlabuntur cutis spiracula. Quotquot in sanguine continentur diversi liquores, inordinato motu exagitat poros glandularum non subeunt, unde calor adaugetur, morbusque ingravescit. In febribus intermittentibus malignis tanta est humorum copia, tantusque orgasmus, ut non possint solius corticis ope eliminari. Citiùs recurreret paroxysmus, eòque fieret intensior, quò partes humorum magis fuissent evolutæ usu remedii, cujus partes volatiliores sanguinem tunc commoverent vehementer. Tutius est has febres aggredi venæ sectionibus, emeticis, & catharcticis; sedato orgasmo, in usu erit Kinakina cum purgantibus mixta. Dum enim hæc humores vitiosos è sanguine per glandulas intestinorum educunt, cortex absorbet cruda & acida in primas vias depluentia. Sed antequam præscribatur, diligenter attendendum, ne pulsus sit durus, lingua arida, cutis urens, aut viscerum inflammatio. Cùm sanguis siccior est & fervidior, aut partibus tenuibus spoliatus, Kinakina non præscribatur; nam tunc usu febrifugi expelluntur volatiliora, sanguis terrestris & adustus remanet, excrementitii humores fiunt crassiores, quàm ut per cola secerni queant; unde obstructiones, cachexia, icterus, hydrops, tabes. Priùs ergo sanguis fluidus reddatur remediis ac præcipuè victu idoneo. Si, quæ causæ febrem acciverunt, simul liquores densaverint & obstructiones genuerint, quæ aliquando per tempus latent, non tutus est tunc solius corticis usus. Excitatur enim motus in sanguine, quo tenuiora avolant, remanent crassiora, obstructionesque fiunt pertinaciores. Minor febrifugi dosis tunc exhibenda, ut absorbeat fermenta in primis viis stabulantia, aut imminuantur paroxysmi, qui obstructiones fovent, sed ne spes sit morbum profligandum esse, ni advocentur in usum aperientia remedia, quæ concretos humores solvant, adjunctis catharcticis quæ solutos evacuent. Sublatis obstructionibus, si vigeat etiamnum febris, tunc largiore febrifugi usu debellanda. Sed si quæ à fermento febrili nondum extincto, aut ab intempestivo Kinækinæ usu, exurgunt incommoda, emendare nitatur Medicus exhibitis uberiùs cibis, malum malo addit. In quibus enim febribus cortex convenit, ni intervalla sint longiora, symptomataque minora, solidis uti alimentis periculo non vacat. Hæc enim obtundunt vim, quâ pollet, acida absorbendi, virtutem illius diaphoreticam infringunt, fit novus fermentorum febrilium proventus; unde morbus contumacior.

Ergo largiorem non exigit semper Kinakina cibum.

Proponebat Parisiis EMMANUEL-MAURITIUS DUVERNEY Parisinus, Baccalaureus Medicus. A.R.S.H. 1717. à sextâ ad meridiem.